Miðvikudaginn 10. febrúar 1954.

Nr. 109/1952. **Theódór Siemsen** (Ólafur Þorgrímsson)
gegn
Fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs
(Egill Sigurgeirsson).

Dómendur:
hæstaréttardómararnir Jónatan Hallvarðsson, Gizur Bergsteinsson, Jón Ásbjörnsson og Þórður Eyjólfsson og próf. Ármann Snævarr.

Stóreignaskattur.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi, sem skotið hefur máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 10. júlí 1952, krefst þess, að stóreignaskattur, sem honum hefur verið gert að greiða samkvæmt lögum nr. 22/1950, að fjárhæð kr. 1.926,00, verði felldur niður og að stefnda verði dæmt að greiða honum málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti eftir mati dómsins.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti úr hendi áfrýjanda eftir mati dómsins.

Er virtar voru eignir áfrýjanda samkvæmt reglum 12. gr. laga nr. 22/1950, bar samkvæmt 1. tölulið nefndrar lagagreinar að leggja til grundvallar sexfalt fasteignamat húseignarinnar nr. 3 við Laugateig í Reykjavík, að því er varðaði eignarhluta áfrýjanda í þeirri húseign, enda hafði fasteignamat á eigninni verið framkvæmt, áður en ríkisskattanefnd felldi úrskurð í málinu, og stjórnvöldum innan handar að fá það framkvæmt fyrr, ef því var að skipta, sbr. 12. gr. laga nr. 70/1945. Samkvæmt þessu bar að reikna nefndan eignarhluta áfrýjanda kr. 185.130,00 í stað kr. 228.866,00, og lækkar heildarmat á eignum hans 31. desember 1949 því úr kr. 319.261,00 í kr. 275.525,00, en af þeirri fjárhæð á áfrýjandi ekki að greiða stóreignaskatt, sbr. 4. mgr. 12. gr. laga nr. 22/1950. Af þessu leiðir, að kröfur áfrýjanda verða teknar til greina og stefnda dæmt að greiða honum málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals kr. 3.500,00.

Dómsorð:

Stóreignaskattur, að fjárhæð kr. 1.926,00, er áfrýjanda, Theódór Siemsen, var gert að greiða samkvæmt lögum nr. 22/1950, er felldur niður.

Stefndi, fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs, greiði áfrýjanda málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, samtals kr. 3.500,00.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 7. júlí 1952.

Mál þetta, sem dómtekið var 2. þ. m., hefur Theódór Siemsen, kaupmaður hér í bæ, höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu, út gefinni 27. febrúar sl., gegn fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs.

Gerir stefnandi þær dómkröfur, að felldur verði niður stóreignaskattur sá, að fjárhæð kr. 1.926,00, er honum var gert að greiða samkvæmt ákvæðum laga nr. 22 frá 1950, og að stefndi verði dæmdur til að greiða honum málskostnað að mati dómarans.

Stefndi hefur krafizt sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar sér til handa að mati dómarans.

Með ákvæðum laga nr. 22 frá 1950, um gengisskráningu, launabreytingar, stóreignaskatt, framleiðslugjöld o. fl., og síðari breytingum á þeim lögum, var ákveðnum aðiljum gert að greiða svonefndan stóreignaskatt. Skattstjóranum í Reykjavík var falið að annast álagningu skatts þessa og úrskurða um kærur út af álagningu hans. Úrskurði skattstjóra skyldi þó mega skjóta til ríkisskattanefndar, og úrskurð hennar skyldi mega bera undir dómstólana.

Skattstjórinn í Reykjavík taldi stóreignaskattsskylda eign stefnanda nema kr. 319.261,00, og var eignarhluti stefnanda í húsinu nr. 3 við Laugateig talinn þar með á kostnaðarverði, kr. 228.866,00. Samkvæmt þessu ákvað skattstjórinn stóreignaskatt stefnanda kr. 1.926,00. Stefnandi kærði skattálagningu þessa til skattstjórans, sem virðist ekki hafa breytt henni. Stefnandi skaut þá máli sínu til ríkisskattanefndar, sem með úrskurði, upp kveðnum 16. júlí 1951, ákvað, að skattákvörðun skattstjóra skyldi óbreytt standa.

Stefnandi skýrir svo frá, að á árinu 1948 hafi hann keypt 55% af húseigninni nr. 3 við Laugateig hér í bæ. Húseign þessi hafi þá verið fullgerð, en hafi þá enn eigi verið metin fasteignamati. Í skattaframtali ársins 1950 hafi hann talið eignarhluta sinn til eignar á áætluðu fasteignamatsverði, kr. 45.000,00, og hafi hann sjálfur tiltekið þá fjárhæð. Þetta atriði hafi skattstjórinn í Reykjavík ekki viljað taka til greina og talið húshlutann til eignar á kostnaðarverði, kr. 228.866,00. Hafi þeirri verðmætisákvörðun verið beitt bæði við ákvörðun eignarskatts og stóreignaskatts. Að því er eignarskattinn

varðaði, kærði stefnandi þessa ákvörðun bæði til skattstjórans og síðan til yfirskattanefndar, án þess að breyting fengizt á gerð. Stefnandi kærði þá þessa ákvörðun til ríkisskattanefndar, sem með úrskurði, upp kveðnum 20. febrúar 1951, ákvað, að fyrrgreindur húshluti stefnanda skyldi við ákvörðun eignarskatts teljast honum til eignar á hinu áætlaða fasteignamatsverði, kr. 45.000,00. Eins og áður greinir, kærði stefnandi einnig þetta atriði, að því er stóreignaskattinn varðaði, en án árangurs. Í desembermánuði 1950 var fasteignamat hússins loksins framkvæmt, og var þá eignarhluti stefnanda talinn kr. 30.855,00 að fasteignamatsverði.

Kröfur sínar í máli þessu byggir stefnandi á því, að samkvæmt ákvæðum 2. mgr. 12. gr. laga nr. 22 frá 1950 skuli mat á verðmæti eigna við ákvörðun stóreignaskatts fara fram eftir ákvæðum skattalaga og í 1. tl. sömu málsgreinar sé tekið fram, að fasteignir skuli metnar samkvæmt fasteignamati margfölduðu með ákveðinni tölu. Engin ákvæði séu í 12. gr. um það, hvernig reikna skuli verðmæti fasteigna, sem hafa ekki verið metnar fasteignamati. Þar hljóti því að gilda ákvæði a-liðar 19. gr. laga nr. 6 frá 1935, um tekju- og eignarskatt, en samkvæmt þeim skuli við mat á fasteignum til eignarskatts farið eftir gildandi fasteignamati eða áætluðu matsverði, ef fasteignamat sé ekki fyrir hendi. Af þessum ákvæðum sé ljóst, að kostnaðarverðið skuli ekki nota við skattákvörðunina, og séu því ákvæði 4. gr. reglugerðar nr. 133 frá 1950 um þetta atriði ógild, þar sem þau hafi ekki stoð í lögum. Fasteignamatsverð húseignarinnar nr. 3 við Laugateig hafi hins vegar verið fyrir hendi, áður en stóreignaskatturinn var endanlega ákveðinn, og hafi því borið að nota það við ákvörðun hans. Fasteignamatsverð hluta hans af húsinu hafi aðeins numið kr. 30.855,00, og þótt sú fjárhæð væri margfölduð með 6 samkvæmt ákvæðum 1. tl. 2. mgr. 12. gr. laga nr. 22 frá 1950, þá hefði samt heildareign hans ekki náð kr. 300.000,00 og því eigi verið stóreignaskattsskyld. Beri því að fella stóreignaskattinn niður þegar af þessari ástæðu.

Hefur stefnandi í þessu sambandi mótmælt gildi ákvæða 1. tl. 12. gr. laga nr. 22 frá 1950 um hækkun fasteignamatsverðsins. Þá hefur stefnandi áskilið sér rétt til að krefjast síðar niðurfellingar stóreignaskattsins eða lækkunar á honum af öðrum ástæðum, ef svo skyldi sýnast rétt með hliðsjón af úrslitum annarra mála, sem nú eru rekin fyrir dómstólunum hér á landi varðandi skatt þennan.

Sýknukröfu sína byggir stefndi á því, að í ákvæðum 1. mgr. 12. gr. laga nr. 22 frá 1950 sé skýlaust tekið fram, að álagning stóreignaskattsins skuli miðuð við eignir skattþegna hinn 31. des. 1949. Á þeim tíma hafi ekkert fasteignamat verið komið á eignarhluta stefnanda í húsinu nr. 3 við Laugateig. Í ákvæðum 2. mgr. 12. gr. fyrrgreindra laga sé hins vegar um það talað, að leggja skuli fasteignamatsverð margfaldað með ákveðinni tölu til grundvallar við ákvörðun verðmætis fasteigna, þegar stóreignaskatturinn sé á lagður.

Þar sé hins vegar ekkert um það rætt, hvernig fari, ef fasteignamat sé ekki komið. Í 4. gr. reglugerðar nr. 133 frá 1950 sé hins vegar tekið fram, að sé fasteign ekki komin í fasteignamat hinn 31. des. 1949, skuli eignin talin til eignar á kostnaðarverði. Þetta ákvæði sé í fullu samræmi við venju þá, sem ríkt hafi að undanförnu við verðmætisákvörðun slíkra eigna við skattálagningu. Ákvæði 4. gr. nefndrar reglugerðar hafi fulla stoð í ákvæðum 12. gr. laga nr. 22 frá 1950. Í 1. mgr. 12. gr. segi, að fara skuli um mat á verðmæti eigna eftir ákvæðum skattalaga, eftir því sem við á. Í a-lið 19. gr. laga nr. 6 frá 1935 segi, að miðað skuli við áætlað matsverð, ef fasteignamatið sé ekki fyrir hendi á fasteignum, og í A-lið 25. gr. reglugerðar nr. 133 frá 1936 sé boðið, að þegar áætla skuli matsverð fasteignar, skuli hafa kostnaðarverð til hliðsjónar. Það sé því fullheimilt að telja eign stefnanda með kostnaðarverði við álagningu stóreignaskattsins. Verð það, er stefnandi sjálfur hafi áætlað, kr. 45.000,00, sé að engu hafandi, enda mundi sízt vera til hagsbóta fyrir hann, ef við það væri miðað, þar sem þá bæri að margfalda það með tölunni 6 samkvæmt ákvæðum 1. tl. 2. mgr. 12. gr. laga nr. 22 frá 1950 og húshluta hans ætti þá að reikna honum til eignar í þessu sambandi á kr. 270.000,00. Það skipti heldur engu máli í þessu sambandi, þótt síðar hafi komið fasteignamat á hús þetta. Við það verði ekki miðað við álagningu stóreignaskattsins, þar sem hann sé lagður á eignir skattþegna, eins og þær voru hinn 31. des. 1949, og síðari verðmætismöt skipti ekki máli, að því er álagningu hans varði.

Í 1. mgr. 12. gr. laga nr. 22 frá 1950 er svo ákveðið, að við álagningu stóreignaskattsins skuli miðað við eignir skattþegna hinn 31. des. 1949. Í 2. mgr. sömu greinar segir, að mat á verðmæti eigna skuli fara eftir ákvæðum skattalaga og hrein eign ákveðin eins og þar segir, þó með þeim breytingum, sem greinir síðar í 12. greininni. Í 1. tl. 2. mgr. 12. gr. segir, að fasteignir skuli metnar með fasteignamati margfölduðu með ákveðinni tölu, misjafnri eftir staðsetningu fasteignanna. Lögin hafa hins vegar engin ákvæði um, hvernig ákveða skuli verðmæti fasteigna, sem hafa ekki verið metnar fasteignamati. Í 4. gr. reglugerðar nr. 133 frá 1950, sem sett er samkvæmt heimild í 15. gr. laga nr. 22 frá 1950, segir, að fasteignir, sem eru ekki komnar í fasteignamat 31. des. 1949, skuli taldar til eignar á kostnaðarverði. Í a-lið 19. gr. laga nr. 6 frá 1935, um tekju- og eignarskatt, segir, að mat á fasteignum til eignarskatts skuli fara eftir gildandi fasteignamati eða áætluðu matsverði, ef fasteignamat sé ekki fyrir hendi. Í samræmi við þetta er boðið í reglugerð nr. 133 frá 1936, að sé fasteignamat húseignar ekki fyrir hendi, skuli skattanefnd áætla matsverð eignarinnar, og skuli þá kostnaðarverð haft til hliðsjónar. Í máli þessu er fram komið, að húsið nr. 3 við Laugateig hafði ekki verið metið fasteignamati 31. des. 1949, enda þótt það hafi verið fullgert á árinu 1948. Samkvæmt

skýrslu fasteignamatsmanna hér í Reykjavík er sá háttur hafður á um framkvæmd einstakra fasteignamata (millimata), að fasteignamatsmenn rannsaka ekki sjálfir, hvenær ástæða sé til að framkvæma mat. Algengast er, að tryggingarfélag það, sem brunatryggir húseignir í Reykjavík, tilkynni fasteignamatsmönnum, að brunabótamat hafi fram farið á nýju húsi, og er þá fasteignamatið framkvæmt. Stundum munu þó húseigendur sjálfir óska fasteignamatsins. Fram er komið í málinu, að beðið var um brunabótamat á húsinu nr. 3 við Laugateig hinn 6. nóv. 1950 af húseigendum, og tryggingarfélagið mun síðan hafa tilkynnt fasteignamatsmönnum um húseign þessa, sem þá framkvæmdu matið.

Svo sem að framan getur, hafði húseignin nr. 3 við Laugateig ekki verið metin fasteignamati hinn 31. des. 1949. Skattstjóranum í Reykjavík var því heimilt samkvæmt ákvæðum 2. mgr. 12. gr. laga nr. 22 frá 1950, sbr. a-lið 19. gr. laga nr. 6 frá 1935, að áætla verðmæti hennar við álagningu stóreignaskattsins, enda skipti verðmætisáætlun stefnanda sjálfs engu máli. Þar sem fasteignamat var ekki fyrir hendi, kom ekki til greina að beita reglum 1. tl. 12. gr. laga nr. 22 frá 1950 um eign þessa og með hliðsjón af því og hinum sérstaka tilgangi ákvæða laga nr. 22 frá 1950, um stóreignaskatt, var heimilt að miða við kostnaðarverð eignarinnar, enda er því ekki haldið fram, að það verð sé hærra heldur en markaðsverð eignarinnar á þeim tíma. Samkvæmt þessu og þar sem eignamat til stóreignaskatts er bundið við ákveðinn tíma, skiptir fasteignamat það, er fram fór í desembermánuði 1950, ekki máli við álagningu stóreignaskattsins.

Með vísan til þessa verður að telja, að við ákvörðun stóreignaskattsins hafi verið heimilt að reikna eignarhluta stefnanda í húsinu nr. 3 við Laugateig honum til eignar á kostnaðarverði.

Verður því sýknukrafa stefnda tekin til greina.

Eftir atvikum þykir rétt, að málskostnaður falli niður.

Benedikt Sigurjónsson kvað upp dóm þennan sem setuborgardómari samkvæmt umboðsskjali, dags. 23. apríl sl., en með úrskurði, upp kveðnum 18. apríl sl., hafði hinn reglulegi dómari, Einar Arnalds borgardómari, vikið sæti í máli þessu.

Dómsorð:

Stefndi, fjármálaráðherra f. h. ríkissjóðs, skal vera sýkn af kröfum stefnanda, Theódórs Siemsens, í máli þessu.

Málskostnaður fellur niður.